

Cikkismertetés: Állami gondozott és nevelőszülőknél élő fiatal felnőttek rezilienciája az önállósodás időszakában

Article review: Resilience of young adults in state care and living with foster parents during the period of self-sufficiency

Ismertető:	Kompos Kornél
Ismertetett cikk:	Daining, C. & DePanfilis. (2007). Resilience of youth in transition from out-of-home care to adulthood. <i>Children and Youth Services Review</i> , 29(9), 1158–1178 doi: 10.1016/j.childyouth.2007.04.006
Kulcsszavak:	reziliencia; gyermekotthon; fiatal felnőtt; felnőttkor; önállósodás
Keywords:	resilience; foster care; young adult; adulthood; independent living

Beküldve: 2021. 12. 03., doi: [10.24365/ef.v63i1.7718](https://doi.org/10.24365/ef.v63i1.7718)

BEVEZETÉS

Az Amerikai Egyesült Államokban 2004-ben 870 000 bántalmazott gyermeket tartottak nyilván, akiknek 62%-a volt elhanyagolt, 18%-a esett át fizikai és 10%-a szexuális bántalmazáson. Ezen kívül 7%-uk volt pszichésen és 2%-uk az orvosi ellátás tekintetében elhanyagolt. Nagyjából félmillió gyerek került azért gondozásba, mert bántalmazták vagy elhanyagolták. 283 000 fő került ki ugyanebben az évben a rendszerből, mely létszám 22%-a volt 16 éves vagy annál idősebb (62 556 fő). Egyre több jel mutat arra, hogy az állami gondozást megtapasztaló gyermekek esetében nagyobb annak a kockázata, hogy hajléktalanná válnak, pszichiátriai betegségben lesznek érintettek vagy bűnözők lesznek. Az Amerikai Egyesült Államok lakosságának mindössze 14%-a afroamerikai, ám az állami gondozott gyermekek 34%-a kerül ki ebből az etnikai csoportból. Elmondható azonban, hogy országosan nincs különbség az etnikai csoportok között a bántalmazott vagy elhanyagolt gyermekek arányában, így az afroamerikai származású gyermekek ilyen magas aránya a rendszerben azt jelzi, hogy a gyermekjóléti rendszer másként kezeli őket. A 2011-es népszámlálási adatok szerint 11,7 millió 18 év alatti gyermek (16%) élt a jövedelmi szegénységi küszöb alatt. A gyermekkori szegénység összefüggésben áll az alacsonyabb iskolázottsággal, valamint a kedvezőtlenebb felnőttkori munkaerőpiaci esélyekkel. Jellemzőkben az állami gondozásból kikerülő fiatalok

sokkal jobban hasonlítanak a szegénységi küszöb alatt élő 18-24 éves fiatalokra, mint az átlagpopulációban élő társaikra. Mivel kevés adat áll rendelkezésre arról, hogy mely faktorok vezetnek pozitív kimenetelhez, jelen tanulmány két kérdés megválaszolására fókuszált:

(1) Milyen fokú rezilienciát mutatnak a fiatalok a következő hat működési területen: tanulmányi eredmények, munkaerőpiaci tapasztalatok, korai szülővé válás, hajléktalanság, egészségkockázati magatartás és bűnügyi tevékenység.

(2) A személyes és interperszonális faktorok (nem, stressz észlelt szintje, spirituális támogatás, a közösségi támogatás észlelése) mutatnak-e kapcsolatot a reziliencia szintjével?

VIZSGÁLAT MÓDSZERTAN

A cikkben ismertetett kutatás másodelemzés segítségével vizsgálta a volt állami gondozott fiatalok rezilienciáját. A reziliencia következő definícióját alkalmazták: a nehéz körülmények ellenére bekövetkező egészséges alkalmazkodásra jellemző fejlődési folyamat.

MINTA

Az eredeti vizsgálati mintában eredetileg 189 fő, 18 éves vagy annál idősebb fiatal felnőtt szerepelt, akik 1999. október 1. és 2000. szeptember 30. között hagyták el az ellátórendszert, és nem

is kerültek vissza. A mintába beválogatott néhány személy kiesése miatt (elérhetetlen volt, megtagadta a válaszadást, kórházi kezelés alatt állt, börtönbüntetését töltötte), végül 103 fő vizsgálati személy vett részt az interjún, akik közül 3 főt kizártak értelmi sérültségük okán. A mintába került személyek 66%-a nő és 91%-a afroamerikai volt.

ADATGYŰJTÉS

Az eredeti adatgyűjtéshez 2002. április 1. és 2003. február 28. között, számítógéppel segített önkitöltős interjú került kifejlesztésre az átmeneti fázisban lévő fiatalok vizsgálatára. Az adatgyűjtés a következőkre terjedt ki: (1) következményváltozók: tanulmányi eredmények, munkaerőpiaci tapasztalatok, korai szülővé válás, hajléktalanság, egészségkockázati magatartás, és bűnügyi tevékenység; (2) magyarázó változók: a társas támogatás észlelt szintje, spiritualitás, a közösségi támogatás észlelése, és stresszes élet-események. A statisztikai másodelemzés a fenti függő és független változókat használta fel.

MÉRÉS

A vizsgálat függő változója a reziliencia összetett pontszám volt (*resilience composite score, RCS*), amely 6 eredmény változó értékeit összegezte: tanulmányok, munkaerőpiaci tapasztalatok, a korai szülővé válás elkerülése, hajléktalanság, droghasználat és bűnözés. Mindegyik változó ugyanolyan súllyal szerepelt az összetett pontszámokban. Mindegyik változó értéke 0 és 2 pont közé eshetett, így az összetett pontszám értéke 0-12 pontig terjedt. A vizsgálat független változóit a támogatás és a stressz voltak. A támogatás a családi, kortárs és spirituális támogatásból tevődött össze. Ennek mérésére a 45 tételes Társas Támogató Magatartás Skála (*Social Support Behaviours Scale, SSBS*) és a 30 tételes Átdolgozott Spirituális Élmény Index (*Revised Spiritual Experience Index, RSEI*) került felhasználásra. A stressz, a stresszes élet-események észlelt szintjét fedte le, amihez a 10 tételes Észlelt Stressz Skálát (*Perceived Stress Scale, PSS-10*) alkalmazták a kutatók. Az adatelemzéshez egyváltozós és többváltozós elemzési módszert alkalmaztak.

EREDMÉNYEK

A teljes mintában a nők nagyobb valószínűséggel értek el magasabb rezilienciaértéket, mint a férfiak. Az ellátórendszerből történő kikerülési életkor pozitív kapcsolatban állt a rezilienciával, vagyis azok, akik idősebben kerültek ki a rendszerből magasabb rezilienciát mutattak, mint akik fiatalabban távoztak. Negatív kapcsolat mutatkozott az észlelt stressz és a reziliencia között, azaz a magasabb reziliencia alacsonyabb észlelt stresszszinttel járt együtt. Azok a fiatalok, akik magasabb szintű társas támogatásban részesültek barátaik és családjuk részéről, valamint akik esetében nagyobb volt a spirituális támogatottság, magasabb rezilienciáról tettek tanúbizonyságot. Hasonló eredmények születtek az afroamerikai almintában is, azzal a kivétellel, hogy a nem és a spirituális támogatási faktorok hatása nem volt szignifikáns.

MEGBESZÉLÉS

Összességében elmondhatjuk, hogy a mintában szereplő vizsgálati személyek jelentős hányada szignifikánsan mérhető rezilienciát mutatott a legtöbb vizsgált területen, ami egy kifejezetten fontos eredmény, tekintettel arra, hogy egy általánosan sérülékeny csoportról beszélünk. Ezt szociokulturális és etnikai környezetben is érdemes értelmezni, ugyanis a mintában szereplők túlnyomó része bántalmazó, elhanyagoló családi környezetből jött, valamint főleg afroamerikai származásúak voltak. Jelentős eredmény továbbá, hogy a nemi hovatartozás és az életkor (női nem, magasabb életkor), valamint a stresszre adott megküzdési módok stílusa is meghatározza az ellenállóképesség mértékét. A szerzők szerint a vizsgálatban a keresztmetszeti kialakítás nem teszi lehetővé, hogy a vizsgálatból ok-okozati összefüggéseket lehessen levonni. Ezenkívül a reziliencia, mint fejlődési folyamat, az időváltozó függvényében tanulmányozható a leghatékonyabban. A szerzőpáros megjegyzi továbbá, hogy a kimenetek és a faktorok közötti kapcsolat pontosabb vizsgálatához indokolt a jövőben egy komolyabb longitudinális vizsgálat. A mérőeszközök pontossága elengedhetetlen volt az eredmények helyes értelmezésében, és a vizsgálat egyik nagy erőssége, hogy önkitöltős interjút alkalmazott a személyes interjú helyett, ezzel kiszűrve a vizsgálati személyek megfelelési torzítását.

TANULSÁGOK A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A cikk eredményei alapján elmondhatjuk, hogy a hazai gyermekgondozásban dolgozó szakembereknek érdemes lehet ezt a két alapelvet figyelembe venni munkájuk során:

(1) Minél inkább felkészítik a fiatal felnőtteket a külvilágból érkező stressz adaptív feldolgozására, és minél tovább foglalkoznak velük intézeti keretek között, annál valószínűbb, hogy védve lesznek azoktól az életkori és élethelyzeti sajátosságoktól, amelyek jellemzik ezt az életszakaszt.

(2) A megtartó szociális kapcsolatok erősítése, elősegítése, a másik emberrel való egészséges kapcsolódás előmozdítása szintén kritikus fontosságú a rendszerből kilépő fiatal felnőttek sikeres életviteléhez.

Információk a szerzőről:

Kompos Kornél, Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Magatartástudományi Intézet, Debrecen, lastwanderer90@gmail.com